

ดาราศาสตร์ กับคนไทย

มนุษย์ทั่วโลกมองโลกทรงกลมของดวงดาว และเริ่มศึกษาเรื่องราวของดวงดาวโดยใช้หลักแห่งการสังเกต ดินทวิภ คำนวณ ตรวจสอบวิถีการโคจรของดาวฤกษ์ ดาวเคราะห์ ดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์ พัฒนาเป็นองค์ความรู้ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับดวงดาว ผสมกับการทำนายเหตุการณ์ ล่วงหน้าของวิชาโหราศาสตร์ เกิดเป็นวิชา **“ดาราศาสตร์โบราณ”**

ชาวบาบิโลเนียนได้สังเกตท้องฟ้าจนสามารถจัดดาวออกเป็นกลุ่มต่าง ๆ พร้อมใช้สิ่งมีชีวิตทั้งมนุษย์และสัตว์ รวมถึงเทพเจ้า มาเป็นตัวแทน ประจำดาวกลุ่มนั้น ๆ ทั้งยังพบว่า ดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์ และดาวเคราะห์ จะโคจรเป็นระเบียบอยู่ในแถบจำกัดแถบหนึ่ง เรียกแถบจำกัดนี้ว่า **“จักรราศี” (Zodiac = วงของสัตว์)** ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 12 ส่วนเท่า ๆ กัน ดังที่เรียกว่า 12 ราศี

ดาราศาสตร์...เหตุอันเกิดแต่ดาว

วิชาดาราศาสตร์โบราณของไทยก็เช่นเดียวกับวิชาดาราศาสตร์โบราณ ในเขตอื่น ๆ ของโลก คือมีเนื้อหาเป็นหนึ่งเดียวกันระหว่างดาราศาสตร์ และโหราศาสตร์ คำว่า **“โหรา” (Hora)** ย่อมาจาก **“อโหราตรี” (Ahoratri)** ที่แปลว่ากลางวันและกลางคืน ซึ่งมีความหมายใกล้เคียงกับคำว่า **“Orah-โอรา”** ที่แปลว่านาฬิกาหรือชั่วโมง และ **“Hora”** ในภาษาละตินที่แปลว่าชั่วโมงเช่นกัน ดังนั้นคำว่า **โหราศาสตร์** จึงแปลว่า **ตำราที่ว่าด้วยการคำนวณ ส่วนคำว่า Astrology** นั้นมาจากภาษากรีก Astron-ดาว และ Logos-เหตุ ซึ่งรวมกันแปลว่า **ตำราที่กล่าวถึงเหตุอันเกิดแต่ดาว**

วัดสันเปาโล หอดูดาวแห่งแรกของไทย

ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลเมืองลพบุรี เป็นวัดของศาสนาคริสต์ ด้วยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ทรงสนพระทัยในดาราศาสตร์ จึงทรงศึกษา ค้นคว้า และทรงอุปถัมภ์การศึกษาดาราศาสตร์อย่างตะวันตกเป็นพระองค์แรกในสยาม จึงพระราชทานที่ดินให้บาทหลวงฝรั่งเศส คณะเยซุอิต ใช้เป็นที่ทำพิธีทางศาสนา และมีการสร้างหอดูดาวเพื่อใช้เป็นหอสังเกตการณ์ดาราศาสตร์แห่งแรกในประเทศไทย

สุริยุปราคาเต็มดวง ณ หวังกอ

พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 ด้วยพระปรีชาสามารถพระองค์ได้ทรงคำนวณไว้ล่วงหน้า ถึง 2 ปี ว่าจะเกิดปรากฏการณ์สุริยุปราคาเต็มดวงในวันที่ 18 สิงหาคม พ.ศ. 2411 ที่บ้านหวังกอ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งผลของความแม่นยำทำให้ชื่อเสียงของพระองค์ขจรไกลเป็นที่ยอมรับในวงการดาราศาสตร์นานาชาติ และได้รับการยกย่องให้เป็น **“พระบิดาแห่งวิทยาศาสตร์ไทย”** และมีการประกาศให้วันที่ 18 สิงหาคม เป็น **“วันวิทยาศาสตร์แห่งชาติ”** ปัจจุบันมีการตั้ง **อุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้า ณ หวังกอ** เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านดาราศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และสัตว์น้ำ

หอดูดาวแห่งชาติ บนยอดถอยอินทนนท์

สถาบันวิจัยดาราศาสตร์แห่งชาติ (องค์การมหาชน) จัดตั้งขึ้นเพื่อสนับสนุนการเพิ่มขีดความสามารถการวิจัย ทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม มีการจัดสร้าง **“หอดูดาวเฉลิมพระเกียรติ 7 รอบ พระชนมพรรษา”** ณ อุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นหอดูดาวระดับมาตรฐานโลก มีกล้องโทรทรรศน์ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 2.4 เมตร ซึ่งใหญ่ที่สุดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ นอกจากนี้ ยังมีโครงการก่อสร้างหอดูดาวเฉลิมพระเกียรติในส่วนภูมิภาค โดยปัจจุบันทำการก่อสร้างแล้ว 2 แห่ง คือ ที่จังหวัดนครราชสีมา และจังหวัดฉะเชิงเทรา

พิภพสมาคม ผู้ริเริ่มออกผ INTO THE SPACE 58-09 / No. 10

ผลิตโดย
โครงการกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยความร่วมมือระหว่าง
สำนักงานอุทยานการเรียนรู้ (TK park) สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน)
และสถาบันวิจัยดาราศาสตร์แห่งชาติ (องค์การมหาชน)